

Een Kritische Beschouwing van de Generative Lexicon Theory

Maarten Janssen

18 december 1997

Samenvatting

De *Generative Lexicon* theorie van James Pustejovsky is op dit moment erg populair. De theorie heeft inderdaad, zeker op het eerste gezicht, een groot aantal prettige eigenschappen. Wat echter opvallend is, is hoe kritiekloos het raamwerk door iedereen wordt overgenomen. Daarom wil ik in dit artikel niet alleen laten zien hoe de GL theorie werkt en welke voordelen de theorie biedt, maar ook laten zien dat het ondanks deze voordelen niet het ‘ultieme werk’ op het gebied van semantiek is. Dit zal ik doen door allereerst te laten zien dat het niet de theorie als geheel is, die zo’n populariteit geniet, maar slechts een van de vier delen van de theorie. Daarna zal ik betogen dat dit deelgebied wellicht niet noodzakelijkerwijs fout is opgezet, maar dat de specifieke opzet die Pustejovsky heeft gekozen zeker openstaat voor discussie.

1 Inleiding

Een woord is ambigue als er twee vormen van bestaan, die op dezelfde manier geschreven (homografie) en/of op dezelfde manier uitgesproken (homofonie) worden, maar toch iets anders betekenen (allosemie). Zo is het (geschreven) woord ‘band’ ambigue tussen een muzikale band en een rubberen stootdemper rond een wiel.

Polysemie gedraagt zich in veel opzichten hetzelfde als ambiguïteit: ook bij polysemie is er sprake van twee homografe/-fone, maar alloseme termen. Het voornaamste verschil is dat ambiguïteit een toevallig verschijnsel is, terwijl polysemie structureel is. Het woord ‘krant’ is een goed voorbeeld: het kan zowel slaan op datgene wat je leest (‘ik las de krant’) als de organisatie die deze krant maakt (uitgeeft) (‘de krant heeft een nieuwe directeur’).

Voor veel computationeel taalkundige toepassingen is het niet relevant *waarom* een woord twee betekenissen heeft, maar alleen *dat* het twee betekenissen heeft. In veel van de grammaticale formalismen worden de verschillende deelbetekenissen van een polyseme term als onafhankelijk in het woordenboek opgenomen.

Er zijn echter twee problemen met deze aanpak: ten eerste is polysemie een structureel fenomeen, en dus productief. Dat wil zeggen: ‘bank’ wordt vaak gebruikt in de betekenis van ‘bankgebouw’. ‘krant’ wordt echter niet tot nauwelijks gebruikt om het gebouw aan te duiden waarin de krant gevestigd is. Toch is ‘krant’ wel het juiste *soort* woord en kan je (bv. als medewerker) best zeggen dat je ‘naar de krant gaat’. In principe kan *ieder* woord voor een organisatie ook gebruikt worden voor het gebouw waar die organisatie in huist. Daarnaast is het simpelweg te weinig verklarend: daar de verschillende betekenissen van een polyseem complex *wel* gerelateerd zijn, is het niet wenselijk een theorie te hebben die doet alsof dat *niet* zo is.

In het eerste deel van zijn boek (Pustejovsky, 1995) wekt Pustejovsky de indruk dat de Generative Lexicon theorie voornamelijk is ontwikkeld om deze problemen te ondervangen: dat het geen *sense enumerative* systeem is waarbij alle betekenissen los worden behandeld, maar waarbij de verschillende deelbetekenissen van een polyseem complex met behulp van regels worden afgeleid uit de betekenis van het totale concept. Hierdoor blijven de verschillende betekenisvarianten gerelateerd en de polyseme termen productief.

In dit artikel wil ik laten zien dat de GL theorie dit probleem in wezen helemaal niet op een bevredigende manier oplost. Dat de grote kracht van het systeem op een ander gebied ligt (nl. op het gebied van syncategorematische termen), wat eigenlijk niet direct met polysemie te maken heeft. Vervolgens zal ik laten zien dat voor dat specifieke probleem het leeuwendeel van het GL raamwerk niet ter zake doet, en dat de specifieke invulling van het enige deel dat *wel* ter zake dat, nl. de zogeheten Qualia Structure, redelijk ad hoc is.

2 Het Systeem

Syncategorematische termen zijn adjectieven waarvan de betekenis afhankelijk is van het zelfstandig naamwoord waar ze bijhoren. Denk aan ‘snel’: een ‘snelle auto’ is een auto die hard kan rijden, terwijl een ‘snelle computer’ een computer is die in korte tijd veel berekeningen kan maken. In de visie van Pustejovsky is deze betekenisverschuiving als volgt te verklaren: ‘snel’ geeft in algemene zin aan dat de gebeurtenis waarop het betrekking heeft binnen relatief korte tijd voltooid is. Dus ‘Jan loopt snel naar de huis’ betekent dat Jan de handeling van het naar-huislopen binnen korte tijd voltooid. Dat betekent dus dat ‘snel’ een term is die betrekking heeft op gebeurtenis-denoterende termen. Daar ‘auto’ en ‘computer’ niet naar gebeurtenissen, maar naar concrete objecten refereren, kan ‘snel’ niet zomaar van toepassing zijn op deze woorden.

De hierdoor ontstane schijnbare onwelgevormdheid van volsterkt normale constructies als ‘snelle auto’ wordt opgelost door een principe wat *coercion* wordt genoemd: de term ‘snel’ graaft als het ware binnen de betekenis van het woord ‘auto’ naar een aan dat woord gerelateerde gebeurtenis. En de meest direct aan auto gerelateerde gebeurtenis is uiteraard (auto) rijden. Het gehele *doel* van auto’s is om er in te rijden. De hypothese is dat in de betekenis van het woord ‘auto’ ergens een verborgen element $\text{rijden}(e,x,y)$ aanwezig is, wat aangeeft dat mensen normaal gesproken in auto’s rijden. De term ‘snel’ bindt dan met dit verborgen element, waardoor ‘snel’ in ‘een snelle auto’ staat voor ‘snel rijdend’.

Het principe achter coercion is dus als volgt: in sommige gevallen waarin twee termen samen worden genomen die normaal gesproken een onwelgevormd geheel zouden vormen, zijn er speciale (coercion) regels die een van beide termen op een dergelijke wijze modifieren, dat de twee termen wel op elkaar toepasbaar zijn. Op deze manier beschouwd vormen combinaties van syncategorematische adjectieven met zelfstandig naamwoorden geen bijzonder goed voorbeeld: de onwelgevormdheid van het complex is immers het resultaat van de afwijkende interpretatie die Pustejovsky aan deze bijvoegelijk naamwoorden geeft. Pustejovsky geeft echter nog een ander voorbeeld waaruit de noodzaak voor coercion-regels duidelijker blijkt: ‘beginnen’ is een woord dat combineert met infinitieven: ‘beginnen te lopen’ (of beginnen met lopen). Toch kan het in sommige gevallen ook worden gecombineerd met een zelfstandig naamwoord, bv. in ‘een boek beginnen’. Ook in dat geval wordt door coercion binnen de betekenis van ‘boek’ een relevante gebeurtenis gezocht; in dit geval kan dat twee dingen opleveren: het lezen, wat het doel is van een boek, of het schrijven, wat noodzakelijk is voor de totstandkoming van een boek.

2.1 Coercion

De informatie die voor coercion nodig is staat gecodeerd in het lexicon. Het lexicon bestaat in de GL theorie uit vier delen: een argument structuur, een gebeurtenisstructuur, een hiërarchische boomstructuur en de zogeheten *Qualia Structure*. Voor de in de vorige paragraaf beschreven coercion gevallen is de informatie uit de Qualia Structure van de zelfstandig naamwoorden (boek en auto) het meest relevant. Deze Qualia structure bevat de vier Aristotelianse ‘constitutieve factoren’ van het object. Pustejovsky noemt deze de *Telic* role (Q_T), de *Agentive* role (Q_A), de *Constitutive* role (Q_C) en de *Formal* role (Q_F).

De Telic role Q_T bevat het doel of de functie van het object, zoals het lezen bij een boek en het rijden bij een auto. Q_A hebben we ook al gezien: deze betreft de factoren die betrokken zijn bij het ontstaan van het object, zoals het schrijven bij een boek. Q_C beslaat de relatie tussen het object en de constituenten waaruit het is opgebouwd. Bij een boek is dat bijvoorbeeld de narratief; het

verhaal. Q_F tenslotte is ‘datgene wat het onderscheidt binnen een groter domein’, of misschien duidelijker: de klasse waartoe het object behoort, zoals ‘boek’ bij een roman en ‘gereedschap’ bij een mes.

De ‘trigger’ voor de coercion komt vanuit de argument structuur van de term waarmee het zelfstandig naamwoord word gecombineerd; in de voorbeelden zijn dat ‘snel’ en ‘beginnen’. De argumentstructuur beschrijft dat wat in veel andere theorieën de Θ -rollen van het woord genoemd worden: bij werkwoorden de dingen/personen die bij de actie betrokken zijn. Bij ‘beginnen’ zijn dat bv. aan de ene kant een (menselijke) beginner, en aan de andere kant de gebeurtenis waaraan begonnen wordt. Zelfstandig naamwoorden hebben in de GL theorie ook een argumentstructuur, maar meestal is daarbij het enige argument het gedenoteerde object zelf.

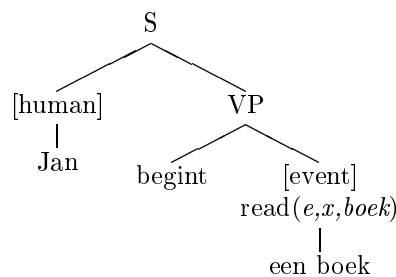
Als we even afzien van alle overige details van deze woorden, worden de lexicale ingangen voor ‘boek’ en ‘beginnen’ in GL als volgt weergegeven (ARGSTR staat voor argument structuur):

$$\left[\begin{array}{l} \mathbf{beginnen} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG}_1 = \mathbf{x:human} \\ \text{ARG}_2 = \mathbf{e}_2 \end{array} \right] \end{array} \right] \quad \left[\begin{array}{l} \mathbf{boek} \\ \text{ARGSTR} = \left[\text{ARG}_1 = \mathbf{x:physobj} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = \mathbf{x} \\ \text{TELIC} = \mathbf{lezen(e_2, w, x)} \\ \text{AGENTIVE} = \mathbf{schrijven(e_1, v, x)} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

De interpretatie hiervan is dat ‘beginnen’ twee argumenten heeft; een voor een mens en een voor een gebeurtenis e_1 , en dat ‘boek’ een fysisch object denoteert, dat dient om gelezen te worden en ontstaan is doordat het geschreven is. Als we nu de zin ‘Jan begint een boek’ in dit systeem willen passen, dan moeten we de argumentplaatsen ARG_1 en ARG_2 van ‘beginnen’ vullen met resp. ‘Jan’ en ‘boek’. De inhoud van ARG_1 moet een mens zijn en daar ‘Jan’ een naam is voor een persoon, levert dat geen probleem op. Proberen we echter ARG_2 te vullen met ‘boek’ dan vraagt ARG_2 om een gebeurtenis, terwijl ‘boek’ een fysisch object aanlevert. Op dat moment treedt de coercion-regel in werking¹:

Type Coercion : een semantische operatie die een argument converteert naar een type dat verwacht wordt door een functie, waar er anders een *type error* zou optreden.

Wat deze regel doet, als we de twee bovenstaande entries willen combineren, is een gebeurtenis-denoterende term uit de Qualia Structure van ‘boek’ abstraheren: dat wil zeggen ofwel $\text{lezen}(e, x, \text{boek})$, ofwel $\text{schrijven}(e, x, \text{boek})$ ². Deze geabstraheerde term kan dan zonder verdere problemen de rol van ARG_2 vervullen. De analyse van ‘Jan begint een boek’ ziet er dan als volgt uit:

In het andere voorbeeld dat in de vorige paragraaf genoemd werd (‘een snelle auto’) is er geen lettersprake van coercion, maar van een verwant principe dat *selective binding* heet. De reden waarom er hier geen sprake is van coercion is simpel: ‘snel’ modificeert een gebeurtenis door aan die gebeurtenis de extra eigenschap toe te kennen dat ze snel was. Maar ‘een snelle auto’ refereert nog steeds aan een auto, terwijl na het toepassen van coercion de NP naar een gebeurtenis zou verwijzen. De interpretatie van de NP ‘een snelle auto’ moet volgens Pustejovsky worden:

¹ Dit citaat is een eigen vertaling van Pustejovsky (1995, blz. 111)

² Eigenlijk $\lambda x \lambda e[\text{lezen}(e, x, \text{boek})]$.

$$\left[\begin{array}{l} \mathbf{auto} \\ \text{ARGSTR} = [\text{ARG}_1 = \mathbf{x:physobj}] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = \mathbf{x} \\ \text{TELIC} = \mathbf{rijden(e_2, w, x) \wedge snel(e_2)} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

Selective binding zorgt ervoor dat ‘snel’ op de juiste plaats gebonden wordt. De regel luidt: als we een modifier willen toepassen een argument van het verkeerde type, maar de Qualia Structure van dit argument bevat een element van het juiste type, pas dan de modifier niet toe op het argument als geheel, maar slechts op dit element van de Qualia Structure. Daar selective binding echter wel in veel opzichten vergelijkbaar is met coercion, is de term ‘coercion-regels’ zoals gebruikt in de rest van dit artikel bedoeld te slaan zowel op type-coercion, als op selective binding.

Uiteraard is het gehele systeem dat door Pustejovsky wordt beschreven op veel punten veel uitgebreider en gedetailleerder dan datgene wat ik hierboven heb geschetst. Toch is er wat betreft het bespreken van de populariteit van het systeem weinig reden om meer te bespreken: het is precies dit deel van de theorie wat de GL theorie zo populair maakt. De reden daarvoor ligt voor de hand: het is ook precies dit punt wat vernieuwend is aan de theorie van Pustejovsky.

3 Kritieken

In dit hoofdstuk zal ik proberen te laten zien dat de populariteit van de Generative Lexicon theorie ongegrond is: ten eerste rechtvaardigt het soort voorbeelden zoals in het vorige hoofdstuk besproken slechts een klein deel van de GL theorie (de Qualia Structure) en is de rest van de GL theorie geen grootse vernieuwing op bestaande theorieën. Daarnaast is de specifieke opbouw van de Qualia Structure die Pustejovsky voorstelt onvoldoende gefundeerd. Aan het eind van dit hoofdstuk zal ik dan nader kijken naar de gesuggereerde oplossing voor het probleem van polysemie.

Waar ik hier niet op in wil gaan is de notie van coercion als zodanig: coercion wordt wel beschouwd, en waarschijnlijk terecht, als een min of meer ad-hoc oplossing om ongewelgevormdheid te ‘repareren’ en het is vaak moeilijk restricties aan coercion-regels op te leggen. Het risico is daardoor dat een theorie met coercion regels van geen enkele uitdrukking hard kan maken dat ze onwelgevormd is.

3.1 GL minus Qualia

In mijn optiek is een groot deel van, zo niet de gehele reden voor de enorme populariteit van de GL theorie de behandeling van coercion in gevallen zoals ‘een snelle auto’ en ‘een boek beginnen’. Maar zoals ik in paragraaf 2.1 heb laten zien, is de Qualia Structure van het zelfstandig naamwoord, samen met de argumentstructuur van de ermee te combineren term en de coercion-regels voldoende om de gegeven voorbeelden van coercion te behandelen.

Dat betekent dus, dat de behandeling van deze gevallen geen rechtvaardiging biedt voor de GL theorie voorzover het niet deze drie elementen betreft. De rest van de theorie dient derhalve onafhankelijk van deze gevallen beoordeeld te worden. Wat ik echter in deze paragraaf wil laten zijn is dat de overige elementen van de theorie onvoldoende vernieuwend zijn om de enorme populariteit van GL theorie te rechtvaardigen.

3.1.1 Event Structure

De gebeurtenisstructuur die Pustejovsky als een van de vier pijlers van zijn theorie voorstelt coördeneert de interne structuur van gebeurtenissen. Zo wordt bijvoorbeeld ‘bouwen’ geanalyseerd als bestaande uit twee deelgebeurtenissen: eerst het proces van het bouwen en daarop volgend de resulterende toestand van het gebouwd zijn. In de analyse van Pustejovsky wordt gebruikt gemaakt van vier typen gebeurtenissen (events, processes, transitions en toestanden) en vier soorten

relaties (grofweg precedentie, overlap, een gemengde vorm; daarnaast een markering om aan te geven dat een van beide gebeurtenissen belangrijker is dan de andere).

Het onderscheid tussen events, states en processes werd in 1967 door Zeno Vendler geïntro-duceerd en sindsdien is er veel aandacht besteed aan de structuur van gebeurtenissen. De analyse die Pustejovsky geeft is, zoals hij zelf ook al aangeeft (blz. 69), een lichte variatie op een van de vele in omloop zijnde aspectuele theorieën: de analyse van Johan van Benthem en Hans Kamp. Daarmee is de GL theorie op dit punt niet een bijzonder vernieuwende theorie.

3.1.2 Lexical Inheritance Structure

Bij de argumentstructuur wordt gebruikt gemaakt van argument typeringen: het object van ‘optillen’ moet niet zomaar een NP zijn, maar een term die een concreet fysisch object denoteert (je kan abstracte objecten niet optillen). In andere gevallen worden er nog meer specifieke eisen aan een argument opgelegd. Zo moet het subject van ‘beginnen’ een persoon zijn en het object van ‘drinken’ een vloeistof.

Om dit af te dwingen, moeten de zelfstandig naamwoorden ook expliciet getypeerd worden: ‘Jan’ moet worden getypeerd als mens en ‘water’ als een vloeistof. Om het systeem goed te laten werken is het dan echter wel van belang om ergens te representeren dat [human] een subtype is van [physobj], omdat de theorie anders zou voorspellen dat mensen niet van het juiste type zijn om opgetild te worden.

Afgezien van de behandeling van wat Pustejovsky *dot objects* noemt (waar ik in paragraaf 3.3 op terug zal komen) is dit de enige rol die de lexical inheritance structure speelt binnen de GL theorie: het brengt een hiërarchische ordening aan in de argumentstypen.

Deze constructie is erg minimaal: er wordt geen poging gedaan te verklaren welke typen wel en niet gebruikt mogen worden als argument typen. Pustejovsky wekt de indruk dat alles wat restricties oplegt aan argumenten gebruikt mag worden als typen. Zo bindt het werkwoord ‘beboteren’ uitsluitend met argumenten van het type [butter].

Maar in dat geval dient er in wezen een vrijwel volledige hiërarchie op concepten te worden aangebracht, daar binnen de juiste context vrijwel alles als restrictie kan gelden. Maar conceptuele hiërarchie is uitermate complex. Als een van de vele problemen geldt hier nonmonotonie: het subject van ‘vliegen’ moet iets zijn dat kan vliegen. Maar we kunnen niet bij ‘vogel’ opnemen dat deze kunnen vliegen, daar er voldoende loopvogels zijn die dat helemaal niet kunnen. De Lexical Inheritance Structure is veel te schetsmatig opgezet om op dergelijke punten interessant te zijn.

3.1.3 Argument Structure

Welbeschouwd kan de behandeling van de coercion gevallen zelfs zonder de specifieke vorm waarop Pustejovsky de argumentstructuur voorstelt: het GL systeem naast de gewone argumenten (die hij *true arguments* noemt) nog drie andere typen argumenten: *default arguments* die syntactisch optioneel zijn (Jan smeerde een boterham *met een mes*), *shadow arguments* die door het woord zelf worden meegegeven (dat nieten met nietjes gebeurt hoeft niet expliciet vermeld te worden) en *true adjuncts* wat grofweg correspondeert met bijwoordelijke bepalingen. Deze extra typen kunnen nooit voor onwelgevormdheid zorgen en spelen derhalve geen rol bij coercion.

Het enige wat voor coercion van belang is, is een zeer summere aanduiding bij een woord met welk type woorden dat woord gecombineerd kan worden. En een dergelijke aanduiding wordt door elke willekeurige grammaticale theorie gegeven.

3.2 Qualia Structure

Wat overblijft als basis voor de populariteit van de Generative Lexicon theorie is de Qualia Structure. Als we echter zuiver naar de opzet van de Qualia Structure kijken, is ook hier het nodige op aan te merken. Laat me beginnen met de herkomst van de Qualia Structure toe te lichten.

Het idee voor de vier Qualia rollen die Pustejovsky gekozen heeft komt uit een artikel van de filosoof Julius M.E. Moravcik (1973) getiteld ‘*Aitia as Generative Factor in Aristotle’s Philosophy*’.

De Qualia rollen weerspiegelen de vier Aitia (meestal vertaald met ‘de vier oorzaken’) uit de derde paragraaf van het tweede boek van de *Physica* van Aristoteles. In deze paragraaf bespreekt Aristoteles de vier manieren waarop het woord ‘oorzaak’ wordt gebruikt. Hij noemt de volgende:

1. ‘Dat waaruit een ding voorkomt en wat persisteert, wordt een ‘oorzaak’ genoemd, bv. het brons van een beeld, het zilver van een schaal en de genera waarvan het brons en het zilver species zijn.’
2. ‘De vorm van het archetype, dwz. de uitdrukking van de essentie, en zijn genera, worden ‘oorzaken’ genoemd (bv. de verhouding 2:1 bij een octaaf en getal in het algemeen) en delen van de definitie.’
3. ‘De oorspronkelijke bron van verandering of tot rust komen, bv. de man die advies geeft is een oorzaak, de vader is oorzaak van het kind, and in het algemeen dat wat maakt van het gemaakte en wat verandert van het veranderde.’
4. ‘De reden of “datgene waarvoor” iets gedaan wordt, bv. gezondheid is de oorzaak van rondwandelen.’

De interpretatie van deze aitia op de wijze zoals beschreven bij de de Qualia rollen, neemt Pustejovsky zoals gezegd over van Moravcsik. De enige (impliciete) verantwoording die hij geeft voor het gebruik van deze aitia zijn precies de genoemde coercion gevallen: het feit dat ‘beginnen’ precies die elementen uit een woord selecteert die lijken te corresponderen met het doel en de oorzaak.

Maar hier geldt, net als bij de vier structuren, dat niet alle rollen even relevant zijn. De constitutive role wordt door Pustejovsky wel geïntroduceerd, maar niet gebruikt. En de interpretatie van de formal role is wel zeer minimaal: FORMAL is niet meer dan een label voor het argumentstype.

De enige twee aitia die echt gebruikt worden voor coercion gevallen zijn (3) en (4): de agentive en de telic role. De interpretatie van de agentive role is echter nogal afwijkend van de analyse van Aristoteles: volgens Aristoteles is het niet het proces van creatie dat de oorzaak is, zoals Pustejovsky pretendeert, maar de creator zelf: dus bij ‘krant’ niet het uitgeven, maar de uitgever zelf. Daarnaast is de agentive role veel minder productief dan Pustejovsky doet vermoeden: hoewel de AGENTIVE van ‘krant’ het uitgeven (e, w, x) is, is het niet een welgevormde uitdrukking om te zeggen dat je ‘een krant begint’, daarmee bedoelende dat je begint met het uitgeven van die krant.

Dus afgezien van het speciale geval van het schrijven van een boek, lijkt het erop dat coercion eigenlijk alleenvoornamelijk betrekking heeft op het doel en/of de functie van het object. En dat op zich lijkt toch te weinig reden om terug te grijpen op de aitia van Aristoteles.

Hiermee wil ik niet beweren dat de aitia niet toch de juiste analyse kunnen blijven te geven: zo kan ik me voorstellen dat de constitutive role ingezet zou kunnen worden de transitie tussen *mass nouns* en *count nouns* te verklaren. (Zelfs een typisch object denoterende term als ‘kat’ kan worden geïnterpreteerd als verwijzend naar de massa waaruit zo’n kat is opgebouwd in een uitdrukking als ‘There was cat all over the floor.’) Maar gegeven de huidige opbouw van de Qualia rollen en hun werking is er weinig reden dat de aitia precies datgene beschrijven wat in het soort linguïstische fenomenen dat Pustejovsky bespreekt van belang is.

3.3 Polysemie

Zoals reeds in de inleiding vermeld, pretendeert Pustejovsky een verklarende oplossing te geven voor het probleem van polysemie. Waar de zogeheten sense enumerative lexicon theorieën niet meer doen dan de verschillende deelbetekenissen van een polyseem complex opsommen, zou de GL theorie polyseme complexen zodanig typeren dat de deelbetekenissen automatisch uit de betekenis van het geheel volgen.

Voor dit doel introduceert Pustejovsky *dot objects*. Dot objects complexe typeringen van het type $\tau_1 \cdot \tau_2$, waarbij zowel τ_1 als τ_2 argument typen zijn. De interpretatie van een dot object is dat de referent van het woord zowel van het type τ_1 als het type τ_2 kan zijn. Dit is het best duidelijk te maken aan de hand van de representatie die hij geeft voor ‘krant’:

$$\left[\begin{array}{l} \mathbf{krant} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG}_1 = \mathbf{x:org} \\ \text{ARG}_1 = \mathbf{y:info\cdot physobj} \end{array} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \mathbf{org\cdot info\cdot physobj\_lcp} \\ \text{FORMAL} = \mathbf{y} \\ \text{TELIC} = \mathbf{lezen(e_2, w, y)} \\ \text{AGENTIVE} = \mathbf{uitgeven(e_1, x, y)} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

De interpretatie hiervan is, dat ‘krant’ zowel kan slaan op de organisatie die de krant uitgeeft, als op datgene wordt door die organisatie wordt uitgegeven. Deze laatste kan dan op zijn beurt weer slaan op ofwel de inhoud van de krant (de informatie) ofwel het fysische object dat deze informatie bevat.

Maar deze representatie vertoont, hoewel in mindere mate dan de door Pustejovsky bekritiseerde versie ervan, nog steeds de in de inleiding genoemde problemen van een sense enumerative lexicon: hoewel de verschillende deelbetekenissen samen in één structuur zijn opgenomen, is de relatie tussen de deelbetekenissen niet door de betekenis zelf ingegeven. Dat wil zeggen, hoewel er in GL een link tussen de organisatie en de krant zelf wordt gelegd, nl. dat de organisatie de krant uitgeeft, komt deze conditie niet voort uit de interpretatie van het woord. Er is zelfs een zelfde soort relatie tussen de krant y en de organisatie x , als tussen de krant x en de lezer van die krant w , terwijl daar niet uit volgt dat ‘krant’ ook op de lezer van de krant kan slaan.

Een serieuzer probleem is echter, dat de voorgestelde representatie nog steeds niet productief is. In de GL representatie kan ‘krant’ zowel slaan op de organisatie als op de krant zelf, omdat beide aspecten opgesomt worden. Maar de beide deelbetekenissen moeten wel expliciet opgesomt worden: we kunnen daardoor nog steeds niet vrijelijk polysemie variatie toepassen. Zo kan ‘krant’ niet worden gebruikt in de betekenis die genoemd wordt in de inleiding: om te verwijzen naar het gebouw waarin de organisatie gevestigd is. In deze zin is de GL theorie nog steeds een sense enumerative theorie.

4 Conclusie

De teneur van dit artikel is wellicht wat halfslachtig: het is geen verpletterende kritiek, maar ook zeker niet een sterke onderbouwing van de Generative Lexicon Theory. De voornaamste conclusie die ik dan ook zou willen trekken is deze: de GL theorie lost een aantal linguïstische fenomenen op een intuïtief plausibele wijze op en biedt ook zeker perspectieven als theoretisch kader. Het systeem zoals het achter wordt gepresenteert in onder meer ‘The Generative Lexicon’ is in veel opzichten schetsmatig en rammelt nog op kritieke punten. Zo verdient de voorgestelde structuur op vrijwel alle punten nog nadere verantwoording, zelfs op het gebied van de Qualia Structure. Tenslotte worden veel van de gedane beloften niet waargemaakt, ondermeer de belofte van een nette analyse van polysemie. Het is dan op dit moment ook zeker prematuur om de Generative Lexicon theorie zonder kritische ondertoon over te nemen.

References

- Moravcsik, Julius M.E. 1973. Aitia as Generative Factor in Aristotle’s Philosophy. *Dialogue*, vol. 14:622 – 638.
- Pustejovsky, James. 1995. *The Generative Lexicon*. Cambridge: MIT Press.
- Vendler, Zeno. 1957. Verbs and Times. In: *Linguistics in Philosophy*. Ithaca: Cornell University Press. 1967.